P

Sr

R I T - I L O
18. -I. 58
PERIODICUM

SLUŽBENI LIST

FEDERATIVNE NARODNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE

„SLUŽBENI LIST FNRJ“ izlazi po potrebi, u srpskom, hrvatskom, slovenskom i makedonskom izdanju. — Oglasi po tarifi. — Žiro račun kod Narodne banke FNRJ za pretplatu i posebna izdanja 1015-T-359 za oglase 1011-T-311.

Srijeda, 25. prosinca 1957.
BEOGRAD
BROJ 53. GOD. XIII.

Cijena ovom broju je 20.— din. — Pretplata za godinu 1957. iznosi 1.200.— din. a za inozemstvo 2.400.— din.— Redakcija: Kneževića Miloša ul. br. 8. — Telefoni: Redakcija 31-338. Administracija 31-772 Odjeljenje prodaje 32-619 Telefonska centrala 33-611.

682.

U K A Z

O PROGLAŠENJU DRUŠTVENOG PLANA PRIVREDNOG RAZVOJA JUGOSLAVIJE OD 1957. DO 1961. GODINE

Na osnovu člana 71. točka 2. Ustavnog zakona o osnovama društvenog i političkog uređenja Federativne Narodne Republike Jugoslavije i saveznim organima vlasti, proglašava se Društveni plan privrednog razvoja Jugoslavije od 1957. do 1961. godine, koji je usvojila Savezna narodna skupština na sjednici Saveznog vijeća od 4. prosinca 1957. i na sjednici Vijeća proizvođača od 4. prosinca 1957.

PR br. 19
Beograd, 6. prosinca 1957.

Predsjednik Republike,
Josip Broz-Tito, v. r.

Predsjednik
Savezne narodne skupštine,
Petar Stambolić, v. r.

DRUŠTVENI PLAN

PRIVREDNOG RAZVOJA JUGOSLAVIJE OD 1957. DO 1961. GODINE

PRVI DIO

Glava I.

EKONOMSKO-POLITIČKI CILJEVI

1. Snažan razvitak proizvodnih snaga i socijalističkih proizvodnih odnosa u proteklom poslijeratnom periodu osigurao je neophodne uvjete za daljnji svestrani društveni i privredni razvoj, ali je istovremeno istakao i neke krupnije probleme koje treba prvenstveno rješavati u daljnjem privrednom razvoju.

U proteklom poslijeratnom razdoblju znatno je proširena energetska i sirovinska baza, i uz neophodna dopunska ulaganja i korištenje već istraženih prirodnih bogatstava zemlje, ostvareni su uvjeti za njeno daljnje povećanje u skladu sa potrebama porasta proizvodnje.

Izgrađene su odnosno znatno proširene mašinska industrija i elektroindustrija, brodogradnja, kao i niz grana prerađivačke industrije. Kod toga je, međutim, došlo do zaostajanja proizvodnje na području energetike i na nekim sektorima u proizvodnji sirovina i drugih predmeta rada, što je utjecalo na nedovoljno korištenje raspoloživih kapaciteta, otežavalo veći porast proizvodnje sredstava za osobnu potrošnju i uvjetovalo povećavanje deficita u platnoj bilanci.

Zaostajanje poljoprivredne proizvodnje u proteklom periodu uvjetovalo je niz drugih problema, u prvom redu zaostajanje proizvodnje sredstava za široku potrošnju, nedovoljan porast sirovinske baze, znatna kolebanja cijena na tržištu i povećanje deficita u platnoj bilanci. Zadnjih godina uloženi su znatni napori za rješavanje tih problema, kako znatno većim ulaganjem za razvoj poljoprivrede, tako i znatno većom orijentacijom industrijske proizvodnje na proizvodnju sredstava neophodnih za unapređenje poljoprivrede. Nastavljanjem toga procesa u narednom periodu još ubrzanijim tempom treba ostvariti uvjete za rješavanje tog najkrupnijeg problema jugoslavenske privrede.

Razvoj ostalih privrednih oblasti, u prvom redu građevinarstva, saobraćaja i trgovine osiguravao je najneophodnije uvjete za veliki obim investicione izgradnje, brzi razvoj industrije i znatno proširivanje tržišta investicionih i potrošnih dobara. Međutim, u te oblasti nije bilo moguće uložiti odgovarajuća sredstva za modernizaciju i bolju opremljenost, što je imalo za posljedicu nisku produktivnost i sporu i relativno skupu investicionu izgradnju. U saobraćaju nisu osnovna sredstva bila u dovoljnoj mjeri održavana, dok su rekonstrukcije i zamjene vršene u ograničenom obimu. Zaostajali su iza potreba u prvom redu pomorski i riječni saobraćaj. Zaostajanje trgovine iza privrednog razvoja usporavalo je i poskupljivalo promet robe. Napori koji su zadnjih godina učinjeni u rješavanju tih problema i već dosada postignuti rezultati ukazuju u kom pravcu treba nastaviti njihovo rješavanje u narednom periodu.

Izmijenjena struktura proizvodnje i znatni porast nacionalnog dohotka omogućili su postepeno proširivanje akumulativne sposobnosti zemlje. S obzirom na vrlo velika investiciona ulaganja bilo je neophodno upotrijebiti znatna inozemna sredstva. Promjene u strukturi investicionih ulaganja, do kojih je već došlo zadnjih godina, mogućnost boljeg korištenja novoizgrađenih kapaciteta, kao i njihovo dovršavanje početkom narednog perioda, omogućavaju daljnje promjene u strukturi ulaganja i daljnje povećavanje akumulativne sposobnosti privrede, čime se omogućuje proširivanje razmjene sa inozemstvom uz istovremeno smanjivanje učešća inozemnih sredstava u ukupnoj akumulaciji.

Nedovoljna proizvodnja sredstava za osobnu potrošnju i za potrebe društvenog standarda, kao i nepovoljna struktura te proizvodnje, prije svega radi zaostajanja poljoprivrede, u najvećoj mjeri su utjecale na znatna kolebanja cijena i nestabilnost na tržištu, što se u prvom redu negativno odražavalo na standard gradskog stanovništva. Povećavanjem proizvodnje sredstava za osobnu potrošnju, odvajanjem većih sredstava za stambeno-komunalnu izgradnju kao i poduzimanjem drugih mjera za stabilizaciju odnosa na tržištu, ublažen je taj problem zadnjih godina i ostvareni su uvjeti za njegovo ubrzano rješavanje u narednom periodu.

Krupne promjene u ekonomskoj strukturi stanovništva, veliki porast broja zaposlenih u socijalističkim privrednim organizacijama, promjene u strukturi kvalifikacija radnika, dosada izgrađeni kadrovi i sistem društvenog samoupravljanja, postaju značajna pokretačka snaga razvoja proizvodnih snaga, koju je potrebno bolje koristiti u pravcu daljnjeg stalnog povećavanja produktivnosti rada, intenzivnijeg korištenja

postojećih rezervi u privredi i daljnjeg proširivanja socijalističkih proizvodnih odnosa.

2. Polazeći od raspoloživih proizvodnih snaga i realnih mogućnosti njihovog korištenja, potrebe da se što prije riješe navedeni problemi i ostvari dalji napredak u razvoju proizvodnje i socijalističkih proizvodnih odnosa, za period od 1957.—1961. godine postavljaju se slijedeći osnovni ekonomsko-politički ciljevi i zadaci:

— osigurati brz i stabilan porast ukupne proizvodnje, a naročito poljoprivredne proizvodnje, nacionalnog dohotka i produktivnosti rada;

— osigurati takav porast i strukturu proizvodnje, koja će proširivanjem i stabiliziranjem ekonomskih odnosa sa inozemstvom, omogućiti brzo smanjivanje deficita u platnoj bilanci;

— u okviru takvog razvoja ostvariti stalan i stabilan porast osobne potrošnje i društvenog standarda;

— ovisno o tome pomagati razvoj privredno nerazvijenih područja;

— privrednim razvojem proširiti i jačati socijalističke proizvodne odnose, razvijati radničko upravljanje u privrednim organizacijama i društveno samoupravljanje u općinama i kotarima.

DRUGI DIO

OSNOVNE SMJERNICE PRIVREDNOG RAZVOJA

Glava II.

DRUŠTVENI BRUTTO PROIZVOD I NACIONALNI DOHODAK

I. Proizvodnja

1. Polazeći od ostvarenih materijalnih i društvenih uvjeta proizvodnje i osnovnih ekonomsko-političkih zadataka, potrebno je u periodu od 1956. do 1961. godine ostvariti slijedeći porast društvenog brutto proizvoda i nacionalnog dohotka:

u milijardama dinara*)

	1956.	1961.	Bazni indeksi 1961. : 56.	Prosječni godišnji indeksi kretanja 1957.—1961. **)
Društveni brutto proizvod	3.338	5.260	157,6	109,5
Nacionalni dohodak	1.473	2.275	154,4	109,1

2. Nacionalni dohodak na jednog stanovnika predviđa se da će porasti za oko 7% prosječno godišnje, s obzirom na to da se procjenjuje povećanje broja stanovništva od oko 17,880.000 u 1956. na oko 19,520.000 u 1961. godini, t.j. godišnje za 1,8%.

3. U slijedećem periodu potrebno je povećati učešće proizvodnje socijalističkih privrednih organizacija u društvenom brutto proizvodu od 78% u 1956. na oko 85% u 1961. godini.

4. U svrhu ostvarivanja neophodne materijalne osnove za postizavanje ekonomsko-političkih ciljeva narednog perioda potrebno je postići slijedeći porast i promjene u strukturi proizvodnje:

	Bazni indeksi 1961. : 56.	Prosječni godišnji indeksi kretanja 1957.—1961.	Struktura 1956.	Struktura 1961.
Društveni brutto proizvod	157,6	109,5	100,0	100,0
Sredstva proizvodnje	158,8	109,7	63,9	64,4
— sredstva rada	150,6	108,5	9,8	9 3
— predmeti rada	160,3	109,9	54,1	55.1
Sredstva potrošnje	155,4	109.2	36,1	35,6

5. U svrhu osiguravanja porasta društvenog brutto proizvoda i nacionalnog dohotka, kao i takve materijalne strukture proizvodnje koja je neophodna za osiguranje različitih oblika predviđene potrošnje u skladu sa odgovarajućom strukturom uvoza i izvoza, kao i za formiranje društvenih rezervi, predviđa se da će biti potrebno ostvariti slijedeći porast vrijednosti brutto proizvodnje pojedinih oblasti privrede:

u milijardama dinara

	1956.	1961.	Bazni indeksi 1961. : 56.	Prosječni godišnji indeksi kretanja 1957. — 61.
Privreda-ukupno	3.338	5.260	157,6	109,5
Industrija	1.778	2.986	168,0	111,0
Poljoprivreda	686	979	142,7	107,4
Šumarstvo	69	71	102,9	100,6
Građevinarstvo	214	358	167,3	110,9
Saobraćaj	218	336	154,3	109,1
Trgovina, ugostiteljstvo i turizam	197	278	141,1	107,1
Zanatstvo	176	252	143,2	107,4

6. S obzirom da predviđenim porastom proizvodnje nisu iscrpljene sve rezerve, naročito u poljoprivredi i industriji, potrebno je poduzeti mjere koje bi poticale proizvođače da boljim korištenjem kapaciteta, sirovina i reprodukcionog materijala, kao i povećanjem produktivnosti rada postignu veći porast proizvodnje od predviđenog. Povećana sredstva treba upotrijebiti za veći izvoz, brže formiranje materijalnih i deviznih rezervi kao i za poboljšanje uvjeta života stanovništva i za unapređenje proizvodnje.

II. Raspodjela

1. U svrhu brzog smanjivanja deficita u platnoj bilanci, potrebno je osigurati znatno brži porast izvoza od predviđenog porasta proizvodnje i uvoza, dok uvoz treba da se kreće sporijim tempom od brzine porasta proizvodnje. Stoga je predviđeno da se postignu slijedeći odnosi u tome porastu:

	Bazni indeksi 1961 : 56.	Prosječni godišnji indeksi kretanja 1957. — 61.
Društveni brutto proizvod	157,6	109,5
Uvoz roba i usluga*)	147,1	108,0
Izvoz roba i usluga*)	175,8	111,9

*) Svi podaci u ovom planu iskazani su u cijenama 1956. godine.

**) Prosječni godišnji indeksi kretanja u planu predstavljaju geometrijsku sredinu.

*) Uvoz i izvoz obračunati po unutrašnjim cijenama iz 1956. godine.

Osvarivanjem takvog kretanja osigurava se usmjeravanje odgovarajućeg dijela društvenog brutto proizvoda za potrebe smanjivanja deficita u platnoj bilanci, kao i za otplate inozemnih zajmova, za ostale obaveze u inozemstvu i za subvencioniranje vanjske trgovine. Ovisno o tome ukupno raspoloživa sredstva koja ostaju za unutrašnju potrošnju, sporije se povećavaju nego društveni brutto proizvod.

2. Potrebno je poduzeti mjere da se osigura slijedeća raspodjela ukupno raspoloživih sredstava za unutrašnju potrošnju i slijedeći porast pojedinih vrsta potrošnje:

u milijardama dinara*)

	1956.	1961.	Bazni indeksi 1961. : 56.	Prosječni godišnji indeksi kretanja 1957.—1961.
Ukupno raspoloživa sredstva	3.374	5.172	153,3	108,9
Potrošnja predmeta rada	1.726	2.771	160,5	109,9
Ukupne privredne investicije*)	473	631	133,4	105,9
Osobna potrošnja	848	1.203	141,9	107,3
Društv. standard	131	226	172,5	111,5
Državni organi i nar. obrana	196	216	110,2	102,0
Društv. rezerve i neraspoređena sredstva**)	—	125	—	—

3. Raspodjelom nacionalnog dohotka, usmjeravanjem amortizacionih fondova, kreditnom politikom, kao i vanjskotrgovinskom politikom, stvaranjem i upotrebom deviznih rezervi i drugim mjerama potrebno je utjecati na takvo formiranje kupovnih fondova, kojim bi se osigurala realizacija ukupne robne proizvodnje uz istovremeno nastavljanje procesa stabilizacije odnosa na tržištu.

4. Odgovarajućom kreditnom politikom i usmjeravanjem uvoza i izvoza treba utjecati na ostvarenje predviđenih promjena u strukturi potrošnje predmeta rada, koje su potrebne u svrhu postizanja predviđenih promjena strukture proizvodnje, poboljšanja kvaliteta proizvoda i prelaza na višefaznu preradu sirovina domaćeg porijekla. Potrebno je poduzeti mjere, koje bi poticale proizvođače na racionalnije trošenje predmeta rada i štednju, kako bi se u proizvodnji i raspodjeli postigli povoljniji efekti od predviđenih.

5. Formiranjem i trošenjem amortizacionih fondova potrebno je osigurati privrednim organizacijama odgovarajuća sredstva neophodna za zamjenu postojećih osnovnih fondova. Amortizacione fondove je jednim dijelom moguće i potrebno upotrijebiti i za financiranje novih investicija, prvenstveno rekonstrukcija.

6. U svrhu ostvarivanja osnovnih ekonomsko-političkih ciljeva narednog perioda, treba osigurati da se odnosi u raspodjeli nacionalnog dohotka odnosno netto raspoloživih sredstava (nacionalni dohodak sa sredstvima iz inozemstva) kreću u narednom periodu u slijedećem pravcu:

	Struktura u % 1956.	1961.
Netto raspoloživa sredstva	100,0	100,0
Akumulacija (netto privredne investicije)	22,1	19,1
Osobna potrošnja i društveni standard	64,9	65,3
Državni organi i narodna obrana	13,0	9,9
Društvene rezerve i neraspoređena sredstva	—	5,7

7. U svrhu proširivanja materijalne baze za razvoj društvenog samoupravljanja predviđene su takve proporcije u raspodjeli koje omogućavaju brži porast sredstava kojima raspolažu socijalističke privredne organizacije, kao i povećanje sredstava općina, kotara i narodnih republika namijenjenih za investicije i budžetsku potrošnju.

Glava III.

INVESTICIJE I AKUMULACIJA

1. Svrha investicione politike u narednom petogodišnjem periodu je da se što racionalnijim ulaganjima osigura brz i kontinuiran razvitak privrede. Kod toga treba da se naročito razvije poljoprivredna proizvodnja, stvore povoljniji uvjeti za razmjenu sa inozemstvom i osigura stalan porast osobne potrošnje.

2. Za ostvarenje navedenih ciljeva predviđa se da će u periodu 1957.—61. godine biti potrebno ulagati prosječno oko 716 milijardi dinara godišnje, a da se u 1961. godini dostigne nivo od oko 800 milijardi dinara ili za oko 40% više od investicija ostvarenih u 1956. godini.

3. U svrhu boljeg usklađivanja razvoja društvenog standarda sa privrednim razvojem, u narednom periodu porast neprivrednih investicija treba da bude brži od porasta privrednih investicija:

u milijardama dinara

	1956.	1961.	Bazni indeksi 1961. : 56.	Prosječni godišnji iznos 1957.—1961.
Ukupne investicije*)	570	797	139,8	716
od toga:				
Privredne investicije	473	631	133,4	576
Neprivredne investicije	97	166	171,1	140

Povećavanje neprivrednih investicija treba prvenstveno usmjeriti na bržu stambeno-komunalnu izgradnju i izgradnju škola u gradovima i industrijskim centrima.

4. Privredna investiranja u osnovne i obrtne fondove treba da su u skladu sa materijalnim mogućnostima zemlje. Njihova struktura treba da osigura što potpunije korištenje postojećih kapaciteta, brži porast proizvodnje i izvoza, širu kooperaciju među poduzećima i racionalniju organizaciju proizvodnje.

*) Svi podaci o privrednim investicijama u ovom planu iskazani su bez investicionog održavanja.

**) U 1956. godini nema društvenih rezervi.

*) Bez investicionog održavanja.

Vodeći računa o tim ciljevima, predviđa se da će biti potrebno da u ukupnim investicijama ulaganja u osnovne i obrtne fondove budu slijedeća:

u milijardama dinara

	1956.	1961.	Bazni indeksi 1961. : 56.	Prosječno godišnje 1957.—1961.
Ukupne (brutto) privredne investicije	473	631	133,4	576
od toga:				
— u osnovne fondove	331	497	150,2	440
— u obrtne fondove	142	134	94,4	136

5. Uslijed povećavanja osnovnih fondova u privredi, predviđa se u 1961. porast sredstava amortizacionih fondova za oko 43% u odnosu na 1956. godinu. Ocjenjuje se da će u 1961. godini biti potrebno da se poveća utrošak amortizacije (za zamjenu i rekonstrukcije) za oko 54% u odnosu na 1956. godinu. Osim toga, u narednom periodu treba postepeno izvršiti revalorizaciju osnovnih fondova, što će utjecati na porast amortizacionih fondova.

U sistemu formiranja i trošenja amortizacije treba nalaziti pogodne forme usmjeravanja i prelijevanja sredstava kako bi se ova najekonomičnije koristila u skladu sa osnovnim ekonomsko-političkim ciljevima ovog plana.

Da bi se ostvarila predviđena proizvodnja potrebno je omogućiti izvršenje većih rekonstrukcija u postojećim kapacitetima. Uz sredstva iz amortizacionih fondova za te svrhe treba u godišnjim planovima osiguravati potrebna sredstva i iz nacionalnog dohotka.

6. Težište investicione politike u narednom periodu treba da bude u prvom redu na bržem razvijanju poljoprivrede. Osim toga potrebno je znatno povećati ulaganja u saobraćaj i građevinarstvo, kao i za poboljšanje materijalnih uvjeta za razvoj trgovine i bolje snabdijevanje stanovništva, a u skladu s tim i za razvoj ostalih privrednih oblasti. Da bi se osigurao takav razvoj potrebno je da investicije u osnovne fondove spomenutih privrednih oblasti rastu brže nego u ostalim:

u milijardama dinara

	1956.	1961.	Bazni indeksi 1961. : 56.	Godišnji prosjek 1957.—61. Iznos	Struktura u %
Industrija i rudarstvo	167,4	187,4	111,9	174,8	44,0
Poljoprivreda	30,5	90,0	295,1	68,6	17,3
Šumarstvo	8,7	7,1	81,6	7,3	1,8
Građevinarstvo	8,1	15,5	191,4	13,7	3,4
Saobraćaj	72,4	110,9	153,2	95,2	23,9
Trgovina, ugostiteljstvo i turizam	18,3	31,3	171,0	26,6	6,7
Zanatstvo	3,5	5,2	148,6	4,3	1,1
Vodoprivreda	3,5	8,0	228,6	7,0	1,8
Ukupno	312,4*)	455,4	145,8	397,5	100,0

*) Nije isključen promet osnovnih sredstava i avans u iznosu od 11,6 milijardi dinara.

7. Najveći porast privrednih investicionih ulaganja treba da se ostvari u prvim godinama narednog perioda, kad je nužno naročito povećati (prema ranijim godinama) investicije u poljoprivredu. I investiranja u drugim privrednim oblastima, koja treba da doprinesu razvitku poljoprivrede, treba da budu također povećana već u prvim godinama planiranog perioda. To se odnosi prije svega na kemijsku industriju, mašinogradnju i prehrambenu industriju. U prvim godinama narednog perioda treba ostvariti brže povećanje investicija i u građevinarstvo i građevinsko zanatstvo, kao i u industrijsku proizvodnju za potrebe građevinarstva.

8. Radi uvođenja bolje opremljenosti poduzeća putem rekonstrukcija, brze mehanizacije poljoprivrede, kao i porasta mehanizacije u građevinarstvu i većih ulaganja za obnovu i povećanja voznog parka u saobraćaju, potrebno je u narednom periodu povećati učešće opreme u investicionim ulaganjima.

9. Osnovni zadaci privrednog razvoja u narednom periodu traže da se obim akumulacije (netto privrednih investicija) uskladi sa stvarnim materijalnim mogućnostima zemlje, vodeći pritom računa o potrebi smanjivanja učešća inozemnih sredstava u ukupnoj akumulaciji. Za ostvarivanje neprekidnog privrednog razvoja predviđa se da će biti potrebna akumulacija (netto privredne investicije) u iznosu od oko 417 milijardi dinara u 1961. godini u odnosu na 334 milijarde dinara u 1956. godini. Prema tome za period 1957.—1961. godine predviđeno je da akumulacija raste prosječno oko 4,6% godišnje. Pritom akumulacija iz vlastitih sredstava treba da raste približno istim tempom kao nacionalni dohodak.

Navedenim obimom i porastom treba postići da odnos akumulacije iz vlastitih sredstava prema nacionalnom dohotku i netto raspoloživim sredstvima u 1961. godini bude približan odnosu u 1956. godini, a da se akumulacija iz inozemnih sredstava razmjerno smanji.

10. Na osnovu investicionih ulaganja u periodu 1957.—1961. godine, kao i aktiviranja investicije prenesenih iz proteklog perioda, treba postići i u narednom periodu brži porast proizvodnih fondova. Pritom treba i dalje da se povećava udio obrtnih fondova u ukupnim proizvodnim fondovima, kako bi se osiguralo odgovarajuće korištenje postojećih i novoizgrađenih kapaciteta:

u milijardama dinara

	1956.*)	1961.*)	Bazni indeksi 1961. : 56.	Struktura 1956.	Struktura 1961.
Osnovni fondovi	3.986	5.368	134,7	80,2	76,3
Obrtni fondovi	985	1.664	168,9	19,8	23,7
Ukupni fondovi	4.971	7.032	141,5	100,0	100,0

*) Stanje koncem godine.

Glava IV.

OSOBNA POTROŠNJA I DRUŠTVENI STANDARD

I. Osobna potrošnja

1. U skladu s ciljevima postavljenim u Rezoluciji o perspektivnom razvoju osobne potrošnje, predvide-

nim razvojem privrede u narednom periodu treba osigurati povećavanje ukupnog fonda osobne potrošnje prosječno godišnje od 6% do oko 7%, odnosno po jednom stanovniku od 4% do oko 5%. Porast obima osobne potrošnje u pojedinim godinama treba osigurati ovisno o kretanju proizvodnje, dohotka i produktivnosti rada. U prvim godinama planiranog razdoblja porast osobne potrošnje treba da bude nešto brži od prosječnog godišnjeg porasta u cijelom periodu.

2. Ovisno o povećanju produktivnosti rada i poboljšanju strukture kvalifikacija zaposlenih u razdoblju 1957/61 prosječne realne plaće u privredi treba da porastu prosječno godišnje za 7%—8%. U skladu s povećanjem prosječnih plaća u privredi, potrebno je osigurati i odgovarajuće promjene plaća zaposlenih u državnim organima i javnim službama. Predviđa se također da će porast prosječnih plaća biti u prvim godinama brži od predviđenog petogodišnjeg prosjeka.

3. Porast realnih plaća i njihovu stabilnost treba osigurati odgovarajućom raspodjelom društvenog bruto proizvoda i raspoloživih materijalnih sredstava, stvaranjem potrebnih rezervi i odgovarajućim mjerama tekuće ekonomske politike u slučaju porasta troškova života. Za osiguranje predviđenog porasta realnih plaća i njihove stabilnosti, raspodjela osobnih dohodaka privrednim organizacijama treba da se provodi uz dosljednu primjenu principa zavisnosti osobnog dohotka pojedinca od njegove produktivnosti rada, što treba osigurati dalje diferenciranje plaća i povećavanje njihovih raspona.

4. Osobni dohoci poljoprivrednih proizvođača treba da se u narednom periodu povećaju u zavisnosti od porasta poljoprivredne proizvodnje i tržišnih viškova, kao i rezultata u poslovanju poljoprivrednih organizacija i kooperacije individualnih proizvođača sa zadrugama. Kako se ocjenjuje, ti dohoci će rasti po članu domaćinstva prosječno godišnje za oko 3,5%. Porast osobnih dohodaka poljoprivrednika bit će veći od prosjeka naročito u onim rajonima i onim gospodarstvima, koji će brže povećavati poljoprivrednu proizvodnju i tržišne viškove.

5. Povećanje ukupnog obima osobne potrošnje i jače diferenciranje osobnih dohodaka treba da djeluje na dalje promjene u strukturi osobne potrošnje. Predvida se da će u narednom periodu potrošnja prehrambenih proizvoda rasti prosječno godišnje oko 5,5%, a industrijske robe oko 9,5%.

II. Društveni standard

1. U skladu s Rezolucijom o perspektivnom razvoju opće potrošnje, u narednom periodu treba osigurati proširenje materijalne baze za razvoj društvenog standarda. U tu svrhu treba osigurati potrebna materijalna sredstva za zamjenu dotrajalih osnovnih fondova društvenog standarda, njihovo proširivanje u vezi s potrebama koje će izazvati prirast stanovništva i izmjene njegove ekonomske strukture, kao i sredstva za tekuće funkcioniranje pojedinih djelatnosti društvenog standarda. Naročito treba brže proširivati materijalnu osnovu onih djelatnosti koje imaju neposredan utjecaj na porast proizvodnje, produktivnost rada i opće životne uvjete radnih ljudi (stanovi, komunalne usluge, stručno školstvo, zdravstvena preventivna služba i t. d.). U tu svrhu u periodu 1957.—61. god. predviđena su za društveni standard prosječno godišnje sredstva od oko 385 milijardi dinara, od čega za investicije oko 109 milijardi dinara.

2. U narednom periodu predviđa se prosječno godišnje 74 milijarde dinara društvenih sredstava za izgradnju stanova i investicije u razne komunalne službe u gradovima i industrijskim centrima. Takvim društvenim investicijama treba osigurati zamjenu dotrajalih fondova, kao i izgradnju novih u skladu s predviđenim porastom gradskog stanovništva. Očekuje se da će se za narednih 5 godina izgraditi u gradovima i industrijskim centrima oko 200.000 stanova (uključujući ovdje i privatnu izgradnju).

3. U svrhu stvaranja neophodne osnove za dalji razvoj školstva, treba u narednom periodu povećati materijalna sredstva za škole, i to kako za tekuće funkcioniranje školstva, tako i za investiciona ulaganja za proširenje školskih kapaciteta. Povećanje tekućih materijalnih sredstava za školstvo treba da bude u skladu s potrebama koje nastaju uslijed povećavanja broja učenika. Treba povećati izgradnju školskih zgrada i time osigurati zamjenu dotrajalog školskog prostora i povećanje školskog prostora u skladu sa porastom broja učenika. Naročito je potrebno osigurati bržu izgradnju škola u gradovima i industrijskim centrima i posvetiti posebnu pažnju poboljšanju materijalnog stanja stručnog školstva. U svrhu ostvarenja ovih zadataka predviđa se da će biti potrebna ukupna sredstva za školstvo i prosvjetu prosječno godišnje u iznosu od oko 52 milijarde dinara, od čega za investicije oko 18 milijardi dinara.

4. Da bi se osigurao razvoj zdravstvene službe u skladu sa porastom broja stanovništva i izmjenama njegove ekonomske strukture, potrebno je osigurati veća sredstva za proširenje kapaciteta, kao i za tekuće funkcioniranje zdravstvenih službi, naročito preventivnih. U tu svrhu treba u narednom periodu znatno da porastu investiciona ulaganja u zdravstvene službe, a u omjeru s tim da se povećaju i tekući rashodi, kako bi se pokrili troškovi funkcioniranja zdravstvenih službi u povećanim kapacitetima.

5. Socijalno osiguranje treba i dalje razvijati u skladu sa ekonomskim mogućnostima zemlje. Zdravstveno osiguranje neosiguranog stanovništva treba u narednom periodu postepeno proširivati. U istom periodu treba poboljšanjem zdravstvene službe smanjiti gubitke u proizvodnji i proširiti rehabilitaciju invalida. Materijalna sredstva za izvršenje zadataka socijalnog osiguranja treba da se povećaju u skladu sa porastom broja osiguranika i promjenama u sistemu osiguranja.

6. Povećana materijalna sredstva za socijalnu zaštitu treba da budu usmjerena prije svega na rješavanje problema zaštite djece i zaposlenih majki.

7. Potrebno je da materijalna sredstva za kulturu budu usmjerena prije svega na jačanje djelatnosti onih institucija koje su od bitnog značaja za masovno prosvjećivanje naroda (domovi kulture, biblioteke, narodni i radnički univerziteti i sl.). Treba poboljšati materijalno stanje naučnih ustanova.

Glava V.

DRŽAVNI ORGANI I NARODNA OBRANA

1. Predviđenim porastom rashoda za državne organe i narodnu obranu, koji obuhvaćaju tekuće materijalne rashode i rashode za neprivredne investicije, treba osigurati suvremeniju opremljenost u radu državnih organa, dovršavanje već započetih upravnih zgrada, uz izuzetnu izgradnju nekih novih, kao i neophodna sredstva za osiguranje jačanja materijalne i tehničke baze Jugoslavenske narodne armije u svrhu povećanja njene borbene sposobnosti i obrambene moći zemlje.

2. Za ukupne potrebe narodne obrane (tekući materijalni rashodi, ukupne investicije i osobna potrošnja) predviđena su sredstva od prosječno 170 milijardi dinara godišnje. Ukupni rashodi za narodnu obranu treba da iznose:

	1956.	1961.	Prosjek 1957.—61.
Ukupni rashodi za narodnu obranu (u milijardama dinara)	162	172	170
Učešće ukupnih rashoda narodne obrane u nacionalnom dohotku u postocima	11,0	7,6	8,6

Po odbitku privrednih investicija od ukupnih izdataka za narodnu obranu, stvarni izdaci za narodnu obranu iznose:

	1956.	1961.	Prosjek 1957.—61.
Rashodi za narodnu obranu bez privrednih investicija (u milijardama dinara)	152	169	164
Učešće rashoda za narodnu obranu bez privrednih investicija u nacionalnom dohotku	10,3	7,4	8,2

Glava VI.

DRUŠTVENE REZERVE I NERASPOREĐENA SREDSTVA

1. U svrhu osiguranja stabilnog razvoja privrede i otklanjanja većih oscilacija u razvoju privrede, do kojih dolazi prije svega djelovanjem klimatskih uvjeta na poljoprivredu, kao i utjecajem unutrašnjeg i vanjskog tržišta, predviđen je u raspodjeli nacionalnog dohotka u periodu 1957.—61. za društvene rezerve i neraspoređena sredstva iznos od oko 114 milijardi dinara prosječno godišnje, ili oko 5,7% od netto raspoloživih sredstava.

2. Od ukupnih društvenih rezervi i neraspoređenih sredstava nužno je godišnjim planovima utvrđivati koji njihov dio treba odvajati za formiranje deviznih rezervi i državnih materijalnih rezervi, kao i dio koji će biti u pojedinim godišnjim razdobljima upotrebljen kao budžetska rezerva.

3. Najveći dio društvenih rezervi i neraspoređenih sredstava treba u godišnjim društvenim planovima ostaviti neraspoređen na pojedine kategorije potrošnje. Time treba omogućiti da se taj dio sredstava raspodjeljuje na pojedine kategorije potrošnje prema kretanju odnosa na tržištu i na taj način stvore uvjeti kako za stabilnost u privređivanju i raspolaganju sredstvima u privrednim organizacijama, općinama i kotarima, tako i za odgovarajuće intervencije federacije u svrhu boljeg ostvarivanja osnovnih ekonomsko-političkih ciljeva ovog plana.

Glava VII.

PRIVREDNI ODNOSI SA INOZEMSTVOM

1. Na osnovu predviđenog povećanja proizvodnje u idućem petogodišnjem periodu treba postići znatno proširenje razmjene sa inozemstvom, uz istovremeno brzo smanjivanje deficita u platnoj bilanci.

Predviđa se da će prema 1956. godini ukupni obim prometa sa inozemstvom porasti u 1961. godini za 49%. Treba poduzeti mjere da se ostvari porast izvoza roba i usluga za oko 12% (po unutrašnjim cijenama), a uvoza roba i usluga za oko 8% prosječno godišnje, što treba da omogući smanjenje učešća inozemnih sredstava u odnosu na nacionalni dohodak od 7,5% u 1956. na oko 2%—3% u 1961. godini. Kod toga se računa sa daljim korištenjem inozemnih kreditnih sredstava potrebnih za privredni razvoj.

2. U idućem periodu treba izmijeniti strukturu izvoza putem bržeg porasta izvoza industrijskih proizvoda od ostalog izvoza. Takav porast treba osigurati u prvom redu porastom izvoza proizvoda metalne industrije, elektroindustrije, brodogradnje, obojene metalurgije, kemijske, drvne, prehrambene i duhanske industrije, što treba da dovede do porasta učešća proizvoda višeg stepena obrade u ukupnom industrijskom izvozu:

	1956. % učešća	1961. % učešća
Sirovine i poljoprivredni proizvodi	20 2	15.0
Polufabrikati i gotovi proizvodi obične prerade	50,3	42.0
Gotovi proizvodi i polufabrikati visoke prerade	29.5	43,0

3. U vezi s predviđenim porastom uvoza predmeta rada i proizvoda za osobnu potrošnju i smanjenjem uvoza prehrambenih proizvoda, struktura uvoza treba da se bitnije promijeni. Učešće predmeta rada i proizvoda za osobnu potrošnju u ukupnom uvozu treba da poraste, uz smanjenje učešća prehrambenih proizvoda.

	1956. % učešća	1961. % učešća	Godišnji prosjek 1957.—61. % učešća
Sredstva rada	12,4	20,3	18,6
Sirovine i polufabrikati	51,0	60,4	56,2
Osnovni prehrambeni proizvodi	29,1	8,5	14,9
Ostali proizvodi za osobnu potrošnju	5,8	7,7	7,1
Neraspoređeno	1,7	3,1	3,2
Ukupno	100,0	100,0	100,0

4. Orijentacijom na veću proizvodnju uvoznih sirovina odnosno na supstituciju uvoza, čemu je potrebno posvetiti osobitu pažnju, treba omogućiti da se i sa manjom stopom porasta uvoza predmeta rada osigura predviđeni porast proizvodnje.

Istovremeno treba osigurati znatniji porast uvoza predmeta rada namijenjenih unapređenju poljopri-

vredne proizvodnje, tako da će osetnije porasti učešće predmeta rada za poljoprivredu u ukupnom uvozu.

Zbog izmijenjene strukture investicionih ulaganja u narednom periodu predviđa se veći uvoz sredstava rada u poređenju sa proteklim petogodišnjim periodom. Značajnije treba da poraste uvoz opreme za saobraćaj, poljoprivredu i trgovinu, tako da će učešće uvoza opreme za ove grane u ukupnom uvozu porasti.

Očekivani porast poljoprivredne proizvodnje treba da omogući povećanje potrošnje prehrambenih proizvoda kao i osjetnije smanjenje njihovog uvoza.

Radi predviđenog porasta osobne potrošnje u idućim godinama potrebno je pored povećanja proizvodnje povećati i uvoz potrošnih dobara.

5. I u narednom periodu treba da se nastavi tendencija porasta aktivnog salda nerobnog poslovanja, očitovana u proteklom periodu.

Na osnovu predviđenih ulaganja očekuje se značajniji porast nerobnih prihoda usljed veće aktivnosti trgovačke mornarice, željezničkog i riječnog saobraćaja, kao i inozemnog turizma.

6. Postojećim potraživanjima u inozemstvu, kao i već zaključenim zajmovima osigurana su sredstva za pokriće pretežnog dijela predviđenog deficita platne bilance u idućem petogodišnjem periodu. Realizacija ovih sredstava dovest će do porasta zaduženja u inozemstvu.

Za ostvarenje predviđenog programa privrednog razvoja odnosno formiranje deviznih rezervi u skladu s porastom obima vanjskotrgovinske razmjene u idućem periodu bit će potrebno osigurati dopunske iznose inozemnih sredstava.

Predviđa se da će i pored povećanja zaduženja u inozemstvu otplate obaveza u 1961. godini angažirati manji dio ukupnih izvoznih prihoda nego u 1956. godini, radi osjetnog porasta izvoza roba i usluga, koji se očekuje u idućim godinama.

U svrhu postizavanja predviđenog obima razmjene sa inozemstvom, potrebno je, pored unapređenja poljoprivredne proizvodnje provoditi i slijedeće mjere:

— naročito poticati razvoj onih grana industrije koje se oslanjaju na domaće izvore sirovina i za koje postoje povoljni izgledi za dugoročni plasman na inozemnim tržištima;

— poticati razvoj domaće proizvodnje sirovina u svrhu supstitucije uvoza koji u većoj mjeri opterećuje platnu bilancu;

— razvijati saobraćajne kapacitete i inozemni turizam;

— provoditi takve promjene u deviznom režimu kojima će se utjecati na usporavanje tendencije osjetnog porasta uvoza.

Glava VIII.

REGIONALNI RAZVOJ

1. Potrebno je poduzimati mjere, koje će omogućavati optimalno korištenje raspoloživih proizvodnih snaga i razvojnih mogućnosti u privredno nerazvijenim područjima, i tim putem u prvom redu osiguravati njihov brži razvitak. Isto tako potrebno je omogućiti punu aktivizaciju proizvodnih snaga i njihovo intenzivnije korištenje u gradovima i industrijskim centrima u kojima postoji relativno jaka koncentracija privrednih organizacija i raznih društvenih institucija, razvijajući odgovarajuće uslužne i druge djelatnosti društvenog standarda na tim područjima. U područjima u kojima postoje odgovarajući uvjeti treba naročito osigurati intenzivni razvoj poljoprivredne proizvodnje, posebno razvijajući one djelatnosti od kojih zavisi povećanje produktivnosti u poljoprivredi i puno korištenje postignutih rezultata u proizvodnji.

Stvaranje uvjeta za provođenje u život ovih ciljeva treba da bude stalna briga i rezultat zajedničkih napora federacije i narodnih republika. Kotari i općine treba u svojim perspektivnim i godišnjim društvenim planovima posebno da vode računa o pravilnom odmjeravanju međusobnih odnosa u ostvarivanju naprijed navedenih ciljeva, i da poduzimaju odgovarajuće mjere za njihovo ostvarivanje.

2. Ovim planom, kao i godišnjim društvenim planovima federacija će poduzimati mjere za privredni razvoj privredno nerazvijenih područja uopće, a posebno na teritoriju narodnih republika Makedonije i Crne Gore, kao i Autonomne Kosovsko-metohijske Oblasti u cjelini, obzirom da sredstva kojima će ove jedinice samostalno upravljati ne omogućavaju ni optimalno korištenje njihovih proizvodnih mogućnosti ni potrebno ubrzanje njihovog privrednog razvitka.

3. U svrhu unapređenja privrednog razvoja privredno nerazvijenih područja potrebno je osigurati kod dodjeljivanja kredita iz sredstava Općeg investicionog fonda da tražioci zajmova sa tih područja imaju prvenstvo, ukoliko podjednako zadovoljavaju kriterije rentabilnosti.

4. U svrhu unapređenja privrednog razvoja Makedonije i Crne Gore i Autonomne Kosovsko-metohijske Oblasti, federacija će osigurati:

a) da se u okviru postojećeg sistema financiranja investicija osigura iz sredstava federacije 80 milijardi dinara Narodnoj Republici Makedoniji i 50 milijardi dinara Autonomnoj Kosovsko-metohijskoj Oblasti — za financiranje određenih privrednih objekata na njihovim područjima.

Dinamika i detaljnija namjena ovog iznosa utvrdit će se naknadno u skladu sa perspektivnim planom privrednog razvitka tih područja, a u pogledu Autonomne Kosovsko-metohijske Oblasti u skladu i sa planom Narodne Republike Srbije, na bazi smjernica razvitka predviđenih ovim planom;

b) da se na teritoriju Narodne Republike Crne Gore dovrši izgradnja započetih privrednih objekata (željezare, hidroelektrane, željezničke pruge Bar—Titograd, luke Bar, izgradnja brodova i dr.), i započne izgradnja aluminijskog kombinata. Za izgradnju tog kombinata u ovom periodu predviđa se da će biti potrebno osigurati sredstva u visini od 64 milijarde dinara;

c) da se godišnjim društvenim planovima privrednog razvitka osiguraju za narodne republike Makedoniju i Crnu Goru i Autonomnu Kosovsko-metohijsku Oblast sredstva potrebna za polaganje depozita na ime garancija i za uplate učešća u investicijama za koje će biti odobreni zajmovi tim područjima iz Općeg investicionog fonda;

d) da se anuiteti po zajmovima danim iz Općeg investicionog fonda za investicije na teritoriju narodnih republika Makedonije i Crne Gore i Autonomne

Kosovsko-metohijske Oblasti uplaćuju u njihove investicione fondove.

Glava IX.

ZAPOSLENOST I PRODUKTIVNOST RADA

I. Zaposlenost i kadrovi

1. Na osnovu predviđenog privrednog razvoja i dalje će se mijenjati ekonomska struktura stanovništva povećanjem nepoljoprivrednog stanovništva. Ocjenjuje se da će se do 1961. god. njegovo učešće povećati na 47% od ukupnog stanovništva prema 42% koliko se ocjenjuje da je iznosilo u 1956. godini. Predviđa se povećanje broja zaposlenih izvan poljoprivrede od oko 700.000, od čega u privrednim organizacijama, državnim organima i javnim službama oko 600.000, čime bi se apsorbirao procijenjeni porast aktivnog stanovništva u narednih pet godina:

	Broj zaposlenih u hiljadama			
	1956.	1961.	Ukupni porast	Prosječni godišnji porast
Privredne organizacije	1.944	2.478	534	107
Državni organi i javne službe	534	602	68	13
Ukupno	2.478	3.080	602	120

2. Da bi se postigao predviđeni porast proizvodnje i produktivnosti rada, treba sistematski poboljšavati kvalifikacije zaposlenih i stvoriti uvjete za stalno usavršavanje i dopunjavanje njihovog znanja. To treba da bude jedan od osnovnih faktora kod uvođenja savremenije organizacije i tehnologije proizvodnje i njihove efikasne primjene, kao i za poboljšanje organizacije robnog prometa.

U narednih pet godina u privredu i javne službe trebalo bi uključiti veliki broj novih kadrova sa visokom školom (ekonomista, inžinjera, agronoma, veterinara, pravnika i t. d.). Takav broj stručnjaka sa visokom školom nije moguće osigurati sadanjim tempom završavanja fakulteta i visokih škola; stoga treba poduzeti odgovarajuće mjere. Isto tako trebalo bi veoma osjetno porasti broj kadrova sa srednjom školom, naročito onih sa stručnim školama, što po dosadašnjim kapacitetima stručnih škola i broju učenika nije moguće. Stoga je nužno poduzeti odgovarajuće mjere da se razvoj stručnog školstva ubrza.

3. U svrhu bržeg priliva stručnih kadrova u privredi treba poduzeti opće organizacione i ekonomske mjere koje će stimulirati radne ljude da stječu više kvalifikacije. Isto tako, potrebno je da se povećaju kapaciteti stručnih škola, da se organiziraju posebni tipovi specijalnih ustanova i tečajeva, putem kojih treba osigurati brži priliv novih stručnih kadrova u privredu i javne službe, kao i usavršavanje znanja već zaposlenih.

II. Produktivnost rada

1. Porast produktivnosti rada jedan je od osnovnih uvjeta za postizanje predviđenog privrednog razvoja, kao i za ostvarenje predviđene raspodjele, porasta potrošnje i stabilnosti realnih plaća i osobnih dohodaka. Brži porast produktivnosti rada treba osigurati putem bolje tehničke opremljenosti sredstava rada, poboljšanjem strukture kvalifikacija zaposlenih, boljom organizacijom rada, bržim porastom realnih plaća i poboljšanjem životnih uvjeta radnih ljudi, kao i usavršavanjem privrednog sistema i sistema nagrađivanja. Na opći porast produktivnosti rada također će utjecati predviđeni brzi porast industrijske proizvodnje i promjene u privrednoj strukturi zemlje.

Radi bržeg poboljšavanja kvalifikacione strukture stanovništva, potrebno je u narednom periodu posvetiti posebnu brigu razvijanju mreže škola svih stupnjeva, a naročito stručnih škola, njihovoj suvremenijoj opremi, kao i izgradnji sistema obrazovanja odraslih.

2. Na tim osnovama predviđa se u narednom periodu povećanje produktivnosti rada (mjereno porastom društvenog bruto proizvoda po jednom zaposlenom) prosječno za oko 7,5% godišnje.

Predviđeni porast produktivnosti, iako je relativno visok, može biti ostvaren intenzivnijim korištenjem postojećih rezervi u privredi, predviđenim ulaganjima kao i doslijednim povezivanjem nagrađivanja sa rezultatima rada i ostvarenjem predviđenog porasta osobne potrošnje i društvenog standarda.

III. Naučno-istraživački rad

1. Naučne ustanove treba da se u narednom periodu u većoj mjeri orijentiraju na rješavanje problema neposredno vezanih za dalji privredni i društveni razvoj, razvijajući istovremeno i fundamentalna istraživanja u svim granama prirodnih i društvenih nauka. Isto tako treba sa više sistema prići konsolidovanju stanja u postojećim naučnim ustanovama. Otvaranje novih naučnih ustanova treba vršiti u skladu sa stvarnim potrebama i materijalnim i kadrovskim mogućnostima.

2. Naučno-istraživački radovi u narednom periodu treba da omoguće što intenzivniji razvoj privrede. Stoga naučno-istraživački rad treba naročito da bude usmjeren na: istraživanja u vezi sa zamjenom uvoznih i deficitarnih sirovina, pronalaženje metoda za uvođenje u proizvodnju novih materijala i proizvoda, uvođenje suvremenijih tehnoloških procesa, naročito u industriji i poljoprivredi, osvajanje novih konstrukcija, proširenje i upotpunjavanje standardizacije i tipizacije, kao i uvođenje suvremenije organizacije rada.

3. Treba dalje razvijati i usavršavati i službe tehničkog karaktera koje predstavljaju polaznu bazu za tehničke zahvate u pojedinim privrednim granama.

TREĆI DIO

RAZVOJ PROIZVODNIH OBLASTI

Glava X.

OSNOVNE SMJERNICE RAZVOJA PROIZVODNJE

1. Razvijanjem i usmjeravanjem daljnjeg razvoja proizvodnje potrebno je ostvariti kako njen predviđeni ukupni porast u pojedinim oblastima, tako i odgovarajuće promjene u strukturi proizvodnje, neophodne za osiguranje planirane raspodjele i potrošnje.

2. U narednom periodu treba nastaviti sa unapređivanjem iskorišćavanja istraženih prirodnih bogatstava i sa potpunijim korištenjem posebno onih proizvodnih kapaciteta koji su u tu svrhu izgrađeni. Zbog toga je potrebno osigurati daljnji razvoj energetike i povećanje proizvodnje sirovina i drugih predmeta rada, kao nastavljanje i upotpunjavanje razvoja koji je na tom području počeo u proteklom periodu.

3. Proširenje ostale industrijske proizvodnje treba u osnovi da se zasniva na proširenoj proizvodnji energije, sirovina i drugih predmeta rada u industriji i poljoprivredi, i na njihovoj racionalnoj upotrebi. Pritom treba naročito razvijati proizvodnju za snabdijevanje poljoprivrede potrebnom opremom i predmetima rada, proizvodnju neophodnu za osiguranje predviđenog porasta osobne potrošnje i društvenog standarda u skladu sa predviđenim uvozom, kao i proizvodnju za izvoz u svrhu osiguranja predviđenog smanjenja deficita u platnoj bilanci.

4. Posebnu pažnju treba posvetiti razvoju poljoprivredne proizvodnje. Predviđenim investicijama i

aktiviranjem neposredne materijalne zainteresiranosti proizvođača treba nastaviti i ubrzati proces tehničkog unapređivanja poljoprivrede i povećanja intenzivnosti i produktivnosti rada. Pored toga, investicijama i proizvodnjom u drugim oblastima privrede, a naročito u industriji, saobraćaju i trgovini, treba utjecati na ostvarenje neophodnih materijalnih uvjeta za brži razvoj poljoprivrede. Porastom poljoprivredne proizvodnje u narednom periodu treba osigurati proširenje baze za prehranu stanovništva i povećanje proizvodnje u prehrambenoj industriji i drugim granama prerađivačke industrije, doprinoseći time uz osiguranje predviđenog porasta izvoza, smanjenju odgovarajućeg uvoza i na taj način smanjivanju deficita u platnoj bilanci.

5. Ostale privredne oblasti treba da se razvijaju u skladu sa predviđenim porastom industrijske i poljoprivredne proizvodnje i njihovim učešćem u rješavanju osnovnih ekonomsko-političkih ciljeva narednog perioda, kao i u skladu sa potrebama za daljnje unapređenje tih djelatnosti.

Glava XI.

INDUSTRIJA

1. Razvoj industrijske proizvodnje treba da bude usmjeren:

— na poboljšanje vanjskotrgovinske bilance, proširenjem one proizvodnje koja će omogućiti ekonomski opravdano povećanje izvoza odnosno zamjenu uvoza domaćim proizvodima;

— na proširenje energetske proizvodnje i proizvodnje reprodukcionog materijala, prije svega za razvoj poljoprivrede, industrije i građevinarstva. Pritom treba da dođe do izražaja maksimalna štednja u proizvodnoj potrošnji, kompleksno korištenje raspoloživih sirovinskih izvora i primjena suvremenih tehničkih postupaka;

— na racionalnu proizvodnju kvalitetne opreme, namijenjene prvenstveno industriji, poljoprivredi, građevinarstvu i transportu;

— na široko zasnovanu proizvodnu kooperaciju, naročito u proizvodnji opreme i trajnih potrošnih dobara;

— na proizvodnju za podmirenje osobne potrošnje koja bi po količini i asortimanu bila u skladu sa porastom obima i strukturom osobne potrošnje.

Razvoj industrije treba da se zasniva na intenzivnom korištenju prirodnih bogatstava, i to prije svega hidroenergije, uglјena, obojenih metala, drveta i poljoprivrednih proizvoda, željeza, nafte i zemnog plina i nemetalnih sirovina.

Uporedo sa korištenjem prirodnih bogatstava treba poboljšati i strukturu potrošnje energije, u smislu njene racionalnije upotrebe. I dalje treba stvarati uvjete za primjenu nuklearne energije kao dopunskog i samostalnog energetskog izvora, intenziviranjem istražnih radova na pronalaženju nuklearnih sirovina, razvijanjem naučno-istraživačke djelatnosti i praktičnim korištenjem naučnih dostignuća.

U procesu rekonstruiranja postojećih kapaciteta i izgradnje novih treba uvoditi suvremenu opremu, nove tehnološke procese, automatizaciju, elektronsku tehniku i primjenu radio-izotopa.

2. U periodu 1957.—1961. godine predviđa se prosječni godišnji porast industrijske proizvodnje od preko 11%. Pritom će proizvodnja reprodukcionog materijala prosječno porasti za preko 12%, energetska proizvodnja i proizvodnja za osobnu potrošnju blizu 12%, proizvodnja materijala za građevinarstvo preko 10%, a oprema preko 10% godišnje. U porastu proizvodnje doći će naročito do izražaja proizvodnja namijenjena poljoprivredi.

3. Predviđeni razvoj proizvodnje zahtijeva odgovarajuće intenzivno korištenje kapaciteta, kao i porast produktivnosti rada za 6% do 7% godišnje. Uporedo sa porastom proizvodnje i produktivnosti rada treba znatno poboljšati strukturu zaposlenih po kvalifikacijama poduzimanjem općih organizacionih i ekonomskih mjera koje će stimulirati zaposlene da stječu više kvalifikacije.

4. Predviđeno kretanje proizvodnje treba da omogući značajan porast izvoza industrijskih proizvoda u periodu 1957.—1961. godine u odnosu na prethodni petogodišnji period. Uz to u izvozu treba da dođe do izražaja povećano učešće proizvoda sa većim stepenom obrade na račun izvoza sirovina.

5. Predviđa se slijedeće kretanje proizvodnje nekih važnijih grupa proizvoda:

	Jedinica mjere	Proizvedeno 1956.	Predviđena proizvodnja 1961.	Indeks 1961/56.
Energetska proizvodnja				
Elektroenergija	000 MWh	5.047	9.300	184
Ugljen	000 t	17.101	25.300	148
Sirova nafta	000 t	294	850	289
Prerada nafte	000 t	890	1.350	152
Osnovni metali				
Čelik	000 t	887	1.370	154
Bakar	tona	29.384	40.000	136
Aluminij	tona	14.662	35.000	239
Proizvodi namijenjeni pretežno poljoprivredi				
Umjetna gnojiva	000 t	187	750	401
Traktori	komada	2.961	6.450	218
Poljoprivredni strojevi	tona	14.722	38.300	260
Proizvodi namijenjeni pretežno saobraćaju				
Brodovi pomorski	BRT	34.500	112.000	325
Kamioni	komada	2.765	6.000	217
Tračnička vozila	tona	12.560	46.900	373
Proizvodi namijenjeni pretežno građevinarstvu				
Cement	000 t	1.555	2.400	154
Cigla	mil. kom.	813	1.600	197
Rezana građa	000 m³	1.832	1.933	106
Drvne umjetne ploče	tona	14.500	65.000	448
Strojevi i uređaji za građevinarstvo	tona	5.121	25.500	498
Betonsko željezo	tona	87.149	120.000	137
Proizvodi namijenjeni pretežno osobnoj potrošnji				
Radio aparati	kom.	125.449	300.000	239
Namještaj	garnit.	164.209	278.000	169
Pamučne, vunene i svilene tkanine	000 m²	222.988	328.600	147
Obuća	000 pari	22.814	31.200	137
Šećer	tona	148.748	331.000	223
Fermentirani duhan	tona	40.998	54.000	132

6. Za osiguranje daljeg razvoja industrijske proizvodnje u periodu 1957.—1961. predviđa se da će biti potrebno ulagati u osnovna sredstva prosječno oko 175 milijardi dinara godišnje.

Ovim sredstvima treba, pored općih ekonomsko-političkih zadataka, osigurati:

— proširenje asortimana proizvodnje u vezi sa kooperacijom i boljim korištenjem kapaciteta;

— modernizaciju proizvodnje;

— smanjenje utroška materijala i racionalizaciju energetskih postrojenja.

Pritom investiciona ulaganja treba prvenstvene usmjeriti:

— u elektroprivredu;

— u proizvodnju uglјena i nafte;

— u obojenu metalurgiju;

— u kemijsku industriju, a prije svega u proizvodnju umjetnih gnojiva i sredstava za zaštitu bilja, osnovne kemikalije, plastične mase i umjetna vlakna;

— u metaloprerađivačku industriju, a prije svega u proizvodnju traktora i poljoprivrednih strojeva i u specijaliziranu pomoćnu industriju;

— u proizvodnju materijala za građevinarstvo i racionalno korištenje drvne mase mehaničkom i kemijskom preradom;

— u proizvodnju za osobnu potrošnju, a prije svega preradu poljoprivrednih proizvoda;

— u proizvodnju elemenata za elektronsku tehniku;

— u istraživačke radove za osiguranje energetske i mineralne sirovinske baze.

Za završavanje ispitivanja i ogleda u svrhu pronalaženja najekonomičnijih suvremenih tehnoloških procesa za preradu željeznih ruda u Makedoniji na bazi domaćih energetskih izvora, treba osigurati odgovarajuća sredstva.

Glava XII.

GRAĐEVINARSTVO

1. U svrhu unapređenja građevinarstva treba izvršiti brži prelaz na mehaniziran rad i suvremene građevinarske metode. Naročito je potrebno modernizirati i industrijalizirati izgradnju objekata visokogradnje. Istovremeno treba razvijati i industrijsku proizvodnju stambenih zgrada.

2. Predviđeni razvoj privrede i investiciona politika traže ostvarenje slijedećeg obima i strukture građevinskih radova:

	Bazni indeksi 1961./1956.
Ukupno	167
— kapitalna izgradnja	152
— društveni standard	191
u tome:	
socijalističke privredne organizacije	176

Predviđa se prosječni godišnji porast obima građevinskih radova od oko 11%, kao i promjene u strukturi radova u korist objekata društvenog standarda od 37% u periodu 1952.—56. godine na 46% u narednom periodu.

3. Da bi se mogli izvršiti predviđeni obim i struktura radova:

— treba udvostručiti tehničku i mehaničku opremljenost građevinarstva. Predviđa se da će u tu svrhu biti potrebno uložiti oko 69 milijardi dinara društvenih investicija, što treba prvenstveno omogućiti pojeftinjenje građevinskih radova;

— u industriji građevinskog materijala predviđa se da će biti potrebno investirati oko 18 milijardi za razvoj i modernizaciju proizvodnje opeka, agregata, betonskih i drugih prefabrikata, lakih ploča i novih materijala;

— predviđa se da će u drvnu industriju biti potrebno uložiti 14 milijardi dinara, u svrhu zamjene građe;

— u drugim industrijskim granama koje proizvode za potrebe građevinarstva, metaloprerađivačkoj industriji, industriji nemetala, papirnoj i kemijskoj industriji treba razvijati i povećavati asortiman proizvoda za građevinarstvo;

— veoma intenzivno razvijati socijalističke privredne organizacije svih struka građevinske, metaloprerađivačke i elektrotehničke grane, instalaterskih i mehaničarskih struka, kako bi se osiguralo povećanje proizvodnje i usluga za potrebe izgradnje i održavanja objekata društvenog standarda.

4. Kao rezultat unapređenja proizvodnje materijala, elemenata i konstrukcija za ugrađivanje, povećanja opremljenosti sa mehanizacijom, a time i bolje snabdjevenosti predmetima i sredstvima rada, novih metoda i bolje organizacije rada, kao i planiranog razvoja radova i stimulativnijeg platnog sistema — predviđa se prosječno godišnje povećanje produktivnosti rada za oko 8%.

5. Prema predstojećem obimu radova, bitnim promjenama u strukturi u korist objekata visokogradnje i povećanju produktivnosti rada za oko 8%, predviđa se povećanje zaposlenog osoblja od 205.000 u 1956. na 255.000 u 1961. godini, odnosno za 24%.

Struktura zaposlenih radnika treba da se mijenja u korist kvalificiranih osoba, tako da učešće kvalificiranih radnika u ukupnom broju zaposlenih poraste na 50% u 1961. godini u odnosu na 34% u 1956. godini.

Povećanje broja kvalificiranih radnika treba da se postigne, pored redovnog školovanja učenika u privredi, stručnim uzdizanjem nekvalificiranih radnika ubrzanim školovanjem na tečajevima.

Glava XIII.

POLJOPRIVREDA

1. Razvoj poljoprivrede i socijalističkih društvenih odnosa na selu predstavlja jedan od polaznih zadataka daljeg razvitka privrede u cjelini i bitno uvjetuje ostvarenje osnovnih ciljeva ovog plana. Zato je u narednom periodu potrebno poduzeti mjere za brzi porast poljoprivredne proizvodnje. Ovo će omogućiti poboljšanje prehrane, povećanje sirovinske baze za industriju, smanjenje uvoza i povećanje izvoza poljoprivrednih proizvoda.

Ostvarenje istaknutih zadataka koje treba da riješi poljoprivreda zasniva se na postavkama Rezolucije o perspektivnom razvitku poljoprivrede i zadrugarstva.

2. U periodu 1957.—1961. godine predviđa se slijedeći porast ukupne vrijednosti poljoprivredne proizvodnje:*)

Godišnji prosjek 1951.—55.	Godišnji prosjek 1957.—61.	1961.	u milijardama dinara Bazni indeks 1957.—61.: 1951.—55.	Bazni indeks 1961. 1951.—55.
715,7	929,1	1.010,4	129,8	141,2

Na ovoj osnovi prosječni godišnji porast poljoprivredne proizvodnje iznosi 7,1%.

U okviru predviđenog ukupnog porasta, treba ostvariti relativno veći porast poljoprivredne proizvodnje u žitorodnim područjima i suptropskom području, kao i na krupnim gospodarstvima i površinama koje će se obrađivati u kooperaciji sa individualnim proizvođačima. Porast proizvodnje bit će različit i u pojedinim granama. On će biti veći od prosječnog porasta, naročito kod stočarstva i ratarstva.

3. Potrebe naše privrede nalažu da se u ovom periodu ostvari osjetno veći porast proizvodnje u ratarstvu. Da bi se to postiglo potrebno je, uz proširenje sjetvenih površina, znatno povećati prinose svih ratar-

*) Ovdje je obuhvaćena i vrijednost proizvodnje sporednih djelatnosti svih poljoprivrednih gospodarstava i vrijednost prerade kod poljoprivrednih organizacija. Zbog toga su ovi iznosi viši od iskazanih iznosa brutto proizvoda poljoprivrede.

skih kultura i izmijeniti strukturu sjetve u pravcu većeg učešća industrijskih kultura, povrća i krmnog bilja.

U proizvodnji žita težište treba da bude na povećanju prinosa po hektaru, naročito kod dviju osnovnih kultura — pšenice i kukuruza.

Proizvodnju industrijskog bilja potrebno je namjeriti tako da se osigura dovoljna sirovina za industrijsku preradu (šećerna repa, uljane biljke, konoplja) i proizvodi za izvoz (duhan, hmelj i dr.). U proizvodnji duhana treba se orijentirati na proizvodnju visokokvalitetnih vrsta.

Proizvodnju povrća treba razvijati, u pravilu, u okolici velikih gradova i industrijskih naselja, a u brdskim i planinskim krajevima jače proširiti gajenje krumpira.

Potrebno je znatno povećati i proizvodnju stočne hrane i na taj način osigurati jedan od najvažnijih uvjeta za intenziviranje stočarstva. Za ovo treba iskoristiti velike mogućnosti povećanja stočne hrane putem melioracija livada i pašnjaka.

Predviđa se veći obim proizvodnje ratarstva u 1961. godini za oko 51% u odnosu na prosjek 1951.—55. godine. U okviru ovog povećanja predviđa se slijedeća proizvodnja važnijih proizvoda:

	Godišnji prosjek 1951.—55.	1956.	1961.	000 tona Bazni indeksi 1961.: 1956.	1961. 1951.—1955.
Pšenica i raž	2.311	1.805	3.500	194	151
Kukuruz	3.251	3.370	5.500	163	169
Šećerna repa	1.318	1.130	2.650	235	201
Duhan	28,6	30,7	59	192	206
Konoplja	232	220	380	173	164

Predviđa se slijedeće povećanje prinosa nekoliko najvažnijih kultura (u mtc) (ha):

	Godišnji prosjek 1951./55.	1956.	1961.	1961. 1951.—1955.	1961. 1956.
Pšenica i raž	10,8	9,6	16,9	156	176
Kukuruz	13,5	13,1	22,0	163	168
Šećerna repa	159,0	163,0	260,0	163	160
Duhan	7,7	7,4	10,0	130	135
Konoplja	44,0	45,0	59,0	134	131

U pojedinim područjima i na zemljištu koje će se obrađivati u kooperaciji i na krupnim gospodarstvima, prinosi u 1961. godini treba da budu znatno veći od navedenih.

Predviđeni porast treba ostvariti modernizacijom proizvodnje na bazi šireg uvođenja novih tehnoloških postupaka. U tu svrhu, pored ostalog, poljoprivredi treba osigurati osjetno povećanje suvremenih sredstava za proizvodnju (mehanizacije, umjetnih gnojiva, sortnog sjemena, sredstava za zaštitu bilja i t. d.).

Na povećanje ratarske proizvodnje treba da utječe i bolje korištenje oraničnih površina (smanjenje ugara) i mjere za očuvanje i poboljšanje zemljišnog potencijala (odvodnjavanje, navodnjavanje, obrana od poplave, zaštita od bujica, erozija i kalcifikacija).

4. Osnovni zadaci za unapređenje stočarstva u narednom periodu treba da budu: brojno povećanje stoke (osim konja), poboljšanje njenih proizvodnih svojstava i intenziviranje proizvodnje. Isto tako, u ovom periodu treba stvarati stabilnu osnovu i uvjete za sistematsko kvalitativno i kvantitativno podizanje stočarstva u dužem vremenskom periodu.

Predviđeni porast ratarske proizvodnje omogućava da se obim proizvodnje u stočarstvu u 1961. godini poveća za oko 53% u odnosu na prosjek 1951.—55. godine. U okviru ovog povećanja predviđa se slijedeća proizvodnja važnijih proizvoda:

	Godišnji prosjek 1951.—55.	1956.	1961.	000 tona Bazni indeksi 1961.: 1956.	1961. 1951.—1955.
Meso	386	493	589	119	153
Mast (svinjska)	75	96	137	143	183
Mlijeko	1.669	2.024	2.450	121	147
Jaja (mil. komada)	999	1.477	2.500	169	250

Za ostvarenje predviđenih zadataka u stočarstvu potrebno je poduzeti mjere za odgovarajuće povećanje krmne baze, zatim provoditi na široj osnovi zootehničke mjere, uvesti u proizvodnju suvremene tehnološke postupke, povećati uvoz kvalitetne stoke, organizirati tov, proširiti obim prerade stočnih proizvoda, kao i druge mjere.

5. U oblasti ribarstva predviđa se u 1961. godini, uz odgovarajuće mjere, povećanje obima proizvodnje za oko 38% u odnosu na prosjek 1951/55 godine. Ovo treba da se postigne podizanjem novih slatkovodnih ribnjaka, zatim povećanjem broja ribarskih brodova, nabavkom motora i ostale opreme.

6. U voćarstvu i vinogradarstvu potrebno je, podizanjem novih, prvenstveno plantažnih, nasada, povećati proizvodnju uz kvalitativne izmjene u strukturi i asortimanu. Također je potrebno širom primjenom agrotehničkih mjera postići bolje korištenje postojećeg fonda, naročito šljiva i jabuka. U ovom periodu potrebno je istovremeno izvršiti potrebne pripreme (rasadnička proizvodnja, utvrđivanje rajonizacije, naučno-istraživački rad i dr.) za ubrzanje potpune obnove i preorijentacije voćarstva i vinogradarstva u periodu poslije 1961. godine.

7. Domaća prerada na gospodarstvima individualnih proizvođača postepeno će se u narednim godinama zamjenjivati predviđenim proširenjem suvremene prerade u okviru zadruga i drugih poljoprivrednih organizacija.

8. Predviđa se da je za ostvarenje navedenog povećanja proizvodnje u narednom periodu potrebno iz društvenih sredstava investirati u osnovne fondove poljoprivrede ukupno oko 343 milijarde dinara.

Za razvoj poljoprivrednih službi, za podizanje stručnih kadrova i provođenje raznih akcija i mjera predviđa se osiguranje potrebnih sredstava u fondovima za unapređenje poljoprivrede.

Da bi se unaprijedila poljoprivreda potrebno je uložiti znatna investiciona sredstva i u drugim privrednim oblastima. Predviđa se da će se u tu svrhu u narednom periodu investirati:

— u industriji oko 134 milijarde dinara — za izgradnju objekata za preradu poljoprivrednih proizvoda, tvornica umjetnog gnojiva i poljoprivrednih strojeva;

— u trgovini oko 70 milijardi dinara — za proširenje objekata za smještaj, doradu i preradu poljoprivrednih proizvoda.

Na unapređenje poljoprivrede, pored ostalih ulaganja, utjecat će i investicije u vodoprivredu, koje se predviđaju u ukupnom iznosu od oko 35 milijardi dinara. Ove investicije upotrijebit će se za rekonstrukciju i investiciono održavanje postojećih objekata, za nove objekte na regulaciji rijeka u obrani od poplava kao i za uređenje bujica i zaštitu zemljišta od erozije.

Na dalji razvoj poljoprivrede povoljno će se odraziti i predviđene investicije u saobraćaj, posebno u izgradnju puteva koji će omogućiti bolja povezivanje poljoprivrednih područja sa tržištem.

9. Provođenjem navedene politike u poljoprivredi i predviđenim ulaganjem u svrhu ostvarenja te politike, ojačat će se materijalna baza zadruga i krupnih gospodarstava. Na toj osnovi predviđa se da će društveni fondovi osnovnih sredstava u poljoprivredi biti povećani od oko 426 milijardi dinara u 1956. na oko 690 milijardi dinara u 1961. godini, ili za oko 62%.

10. Brži razvoj zemljoradničkih zadruga i poslovnih saveza neophodno je pomoći predviđenim ulaganjima namijenjenim poljoprivrednoj djelatnosti, i ulaganjima odgovarajućih sredstava namijenjenih razvoju prometa poljoprivrednih proizvoda, preradi i transportu.

Veća pomoć putem stručnih kadrova i poboljšanjem sistema upravljanja, osigurat će dalje organizaciono osposobljavanje zemljoradničkih zadruga.

Za brzo prerastanje postojećih općih zemljoradničkih zadruga u moderne poljoprivredne organizacije bitno je da se u njihovom budućem poslovanju dade prioritet razvoju poljoprivredne proizvodnje, prije svega putem kooperacije. Pored toga, zadruge treba da razvijaju preradu i otkup poljoprivrednih proizvoda, promet reprodukcionog i investicionog materijala za poljoprivredu i kreditne poslove.

11. Raspoloživim sredstvima za ulaganja u krupna gospodarstva (poljoprivredna dobra, seljačke radne zadruge i ekonomije općih zemljoradničkih zadruga) omogućit će se da se postojeća gospodarstva bolje opreme i djelomično izvrše potrebnu izgradnju i melioracije.

Na ovaj način stvorit će se uvjeti da krupna gospodarstva moderniziraju proizvodnju uvođenjem suvremenih tehnoloških postupaka, da se osposobe za visoku produktivnost i da se razvijaju prema prirodnim i ekonomskim uvjetima područja u kojima se nalaze.

U okviru raspoloživih sredstava za ulaganja u osnovna sredstva u poljoprivredi postoji i mogućnost da se organizira izvjestan broj novih gospodarstava na osvojenim površinama putem melioracija, zatim zakupom i kupnjom zemlje i t. d.

Glava XIV.

ŠUMARSTVO

1. Aktivnost u šumskoj privredi narednih godina treba da se kreće naročito u pravcu:

— daljeg tehničkog opremanja proizvodnje, i to prije svega brzom izgradnjom šumskih komunikacija;

— što potpunijeg pravilnog iskorišćavanja sječenih rezervi šumskog fonda sa što racionalnijim korištenjem drveta u eksploataciji šuma;

— što šire primjene suvremenih metoda njege, zaštite i unapređenja očuvanih šuma, melioriranja šikara i poboljšanja stanja degradiranih šuma i pošumljavanja ogoljelih šumskih površina, naročito vrstama velikog prirasta (topole) i četinarima.

2. Predviđa se da će potrošnja industrijsko-tehničkog drveta u društvenom sektoru dostići u narednom periodu nivo od oko 6.017 hiljada m³ prosječno godišnje — u odnosu na 6.170 hiljada m³ u periodu 1952.—1956. godine. Zadovoljavanje potreba u industrijsko-tehničkom drvetu u ovom obimu treba da se omogući štednjom i zamjenom ogrjevnog drveta lignitom, električnom energijom i plinom i orijentacijom drvne industrije na sve širu preradu lišćarskog drveta u proizvodnji drvnih ploča, celuloze i destilata drveta i njenim osposobljavanjem za potrošnju drveta slabijeg kvaliteta. Na taj način, a naročito štednjom drveta u domaćinstvima, osigurat će se pad ukupnog obima sječa šuma u periodu 1957.—1961. godine na oko 17,3 mil. m³ prosječno godišnje — u odnosu na 21,8 mil. m³ u periodu 1952.—1956. god.

Da bi se podmirile potrebe zemlje u rezanoj četinarskoj građi, treba potrošnju četinarske oblovine za rezanje zadržati u socijalističkim privrednim organizacijama na nivou od oko 2.100 hiljada m³ prosječno godišnje. Predviđenim povećanjem proizvodnje drvnih ploča, zamjenom četinarske rezane građe građom lišćara i mjerama štednje treba omogućiti da se ova potrošnja snizi na nivo ispod 1.900 hiljada m³ u 1961. godini.

Predviđenom prosječnom godišnjom potrošnjom industrijskog drveta od oko 5.700 hiljada m³, treba da se osigura pored domaćih potreba i izvoz drveta i drvno-industrijskih proizvoda. Pritom se predviđa dalji porast vrijednosti izvoza, što treba postići povećavanjem izvoza finalnih i kemijskih proizvoda na bazi drveta.

3. U svrhu proširivanja površine šuma i jačanja i unapređenja šumskog fonda treba nastaviti sa daljim pošumljavanjem ogoljelih šumskih površina, melioriranjem šikara i drugih upropaštenih šuma, proredivanjem i drugim oblicima njege očuvanih šuma. Pored toga, narednih godina treba raditi i na što širem unošenju četinara u lišćarske šume.

Posebnu pažnju treba posvetiti podizanju novih i poboljšanju stanja postojećih topolovih šuma.

U okviru predviđenih pošumljavanja treba osigurati i pošumljavanja u svrhu zaštite od erozija i bujica.

4. U svrhu što bržeg unapređenja šumskog gospodarenja treba sa daljim organizacionim sređivanjem u šumarstvu naročito jačati i bolje koristiti organe društvenog upravljanja kod šumskih gospodarstava i drugih šumsko-privrednih organizacija.

Da bi se postiglo što potpunije i pravilno korištenje eksploatacionih mogućnosti šuma i da bi se razvila što šira aktivnost na proširivanju i jačanju šumskog fonda, predviđa se da se uporedo sa daljim jačanjem nadzora narodnih odbora nad privatnim šumama, poduzimaju mjere za dalje razvijanje zadrugarstva i kooperacije sa individualnim proizvođačima i u ovoj oblasti proizvodnje.

5. Postavljeni ciljevi i zadaci u šumarstvu zahtijevaju da se u ovoj oblasti investira oko 87 milijardi dinara. Najveći dio ovih sredstava treba uložiti u izgradnju šumskih komunikacija, prvenstveno u neotvorenim i nedovoljno otvorenim planinskim šumama u kojima se nalaze glavne sječive rezerve šumskog fonda.

6. U okviru unapređenja lova i lovne privrede treba naročito raditi na poboljšanju uvjeta za gajenje divljači.

7. Predviđeni razvoj i unapređenje šumarstva zahtijevaju da se u periodu 1957.—1961. godine poduzmu mjere za brže povećanje i specijalizaciju stručno-tehničkih kadrova. Pored toga, naročito treba poduzimati mjere za ustaljivanje zaposlenosti i postizanje višeg stepena kvalifikacije šumskih radnika.

Glava XV.

SAOBRAĆAJ

1. U narednom periodu privrednog razvoja saobraćaj treba svojim uslugama da osigura bržu i redovniju razmjenu robe u svrhu daljeg porasta industrijske i poljoprivredne proizvodnje, da omogući bolje funkcioniranje jedinstvenog jugoslavenskog tržišta povezivanjem svih područja, a naročito poljoprivrednih i nerazvijenih, kao i znatnu investicionu izgradnju, kvalitetniji prijevoz putnika i brži razvoj turizma. Znatna uloga namijenjena je saobraćaju i u povećanju robne razmjene sa inozemstvom, tranzita robe i telegrafsko-telefonskih usluga.

2. Radi ostvarenja postavljenih ciljeva i izvršenja ovih zadataka neophodno je znatnije i brže proširenje saobraćajnih kapaciteta.

U željezničkom saobraćaju nužno je povećati prijevoznu moć proširenjem i modernizacijom voznog parka i rekonstrukcijom i proširenjem željezničke mreže.

Razvoj pomorskog saobraćaja treba usmjeriti na povećanje flote za prijevoz robe u međunarodnom saobraćaju i na povećanje kapaciteta luka — prije svega mehanizacijom pretovara.

U cestovnom saobraćaju nužna je dalja rekonstrukcija magistralnih puteva sa suvremenim kolovozom na osnovnim pravcima od Ljubljane ka Beogradu i Đevđeliji, duž Jadranske obale, i od Sarajeva ka Autoputu (Beograd—Zagreb). Naročitu pažnju zaslužuje izgradnja sekundarnih puteva sa tvrdim kolovozom, — kao činilac povezivanja poljoprivrednih i ostalih oblasti sa tržištem, — pri čemu treba koristiti inicijativu komuna.

Radi korištenja prirodnih uvjeta za razvoj riječnih puteva u unutrašnjem i međunarodnom saobraćaju, neophodno je povećanje riječne flote — naročito vučne snage — i proširenje i mehanizacija pristaništva.

Koristeći povoljan geografski položaj zemlje, treba u zračnom saobraćaju izgraditi suvremeno zrakoplovno pristanište za međunarodni saobraćaj, a u poštansko-telegrafsko-telefonskom saobraćaju moderne transverzalne telegrafsko-telefonske linije, čime će se omogućiti veći tranzitni saobraćaj. Osim toga u telegrafsko-telefonskom saobraćaju treba proširiti mjesnu i međumjesnu telefoniju.

3. Kretanje obima saobraćaja u narednom petogodišnjem periodu zasniva se na predviđenom razvoju privrede u cjelini, a prvenstveno na povećanju industrijske i poljoprivredne proizvodnje.

Radi bolje koordinacije transporta, a u vezi sa predviđenim promjenama u strukturi proizvodnje povećanjem uloge poljoprivrede, daljom stabilizacijom tržišta, povećanjem međunarodnog saobraćaja i tranzita i poboljšanjem ekonomije transporta, predviđa se različiti porast saobraćaja po granama, čemu se podređuje i predviđena struktura investicija i druge mjere za razvoj saobraćaja. Pritom, željeznički saobraćaj i dalje ostaje osnovna grana našeg unutrašnjeg saobraćaja i, zajedno sa pomorskim i riječnim saobraćajem, osnova prijevoza robe u vanjskotrgovinskoj razmjeni:

	Indeksi kretanja fizičkog obima	
	Bazni indeksi 1961. : 56.	Prosječni godišnji indeksi 1957—1961.
Saobraćaj — ukupno	149,3	108,3
— robni	153,9	109,0
— putnički	135,8	106,3
— poštansko-telegrafsko-telefonski	149,1	108,3
U tome:		
— željeznički	138,4	106,7
— pomorski	171,6	111,4
— riječni	245,8	119,7
— zračni	159,8	110,8
— cestovni	190,8	113,8

4. U okviru ukupnog kretanja fizičkog obima, prijevoz robe iz vanjskotrgovinske razmjene treba da se poveća za preko 50%. Uslijed porasta obima međunarodnog saobraćaja i tranzita predviđa se povećanje deviznog priliva od saobraćajnih usluga za oko 65%.

5. Predviđeno povećanje investicionih ulaganja u saobraćaj treba da osigura znatan porast saobraćajnih kapaciteta i povećanje transportne moći u svim granama saobraćaja, a posebno u pomorskom i riječnom saobraćaju. Za osiguranje naprijed navedenih ciljeva predviđa se da će biti potrebna slijedeća brutto investiciona ulaganja po granama saobraćaja:

	u milijardama dinara				
			Bazni indeksi	Godišnji prosjek 1957.—1961.	
	1956.	1961.	1961. : 56.	Iznos	Struktura u %
Saobraćaj ukupno	72,4	110,9	153	95,2	100,0
— željeznički	31,3	55,3	171	43,0	45,2
— pomorski	17,0	20,4	120	19,3	20,3
— riječni	1,8	6,3	350	5,7	6,0
— zračni	0,3	1,0	333	1,3	1,4
— cestovni	16,7	21,7	130	20,2	21,1
— poštansko-telegrafsko-telefonski	4,3	6,2	144	5,7	6,0

6. Razvitak pomorskog saobraćaja pozitivno će se odraziti na platnu bilancu i čitavu pomorsku privredu. Snažniji razvitak riječnog saobraćaja potreban je kako za osiguranje racionalnijeg prijevoza povećane industrijske i poljoprivredne proizvodnje, tako i za razvoj međunarodnog transporta riječnim putevima. Razvitak cestovnog saobraćaja treba da odgovara potrebama porasta ukupne, a posebno poljoprivredne proizvodnje i da zadovolji zahtjeve tranzita preko naše zemlje i međunarodnog turizma. Najveći udio investicija u željezničkom saobraćaju predviđen je za nabavu vozila i druge opreme.

Za osiguranje naprijed navedene politike razvoja saobraćaja predviđa se da će biti potrebno ostvariti

približno slijedeću strukturu brutto investicija po vrstama objekata:

	u milijardama dinara		Bazni Godišnji prosjek indeksi 1957.—1961.		
	1956.	1961.	1961. : 56.	Iznos	Struktura u %
Saobraćaj — ukupno	72,4	110,9	153	95,2	100,0
saobraćajna mreža	13,0	26,8	206	23,0	24,2
vozna i plovna sredstva	26,7	55,5	208	46,0	48,3
ostali objekti i oprema	32,7	28,6	87	26,2	27,5

7. S obzirom na predviđena ulaganja, rekonstrukcije i modernizaciju saobraćajnih sredstava, kao i na njihovo bolje korištenje intenziviranjem prijevoza, predviđa se blaži porast zaposlenosti od porasta saobraćaja. Predviđa se da će zaposlenost porasti prosječno godišnje za 2,9%.

Predviđeni razvoj saobraćaja i uvođenje nove tehnike zahtijevaju povećanje stručne spreme zaposlenog osoblja. Radi osiguranja predviđenog razvoja saobraćaja potrebno je osposobiti i uključiti u saobraćaj veći broj inžinjera, tehničara sa višom i srednjom spremom, ekonomista sa visokom i komercijalista sa srednjom stručnom spremom, kao i izvjestan broj pravnika.

Za osposobljavanje visokokvalificiranih radnika koji će rukovati novim suvremenim saobraćajnim sredstvima i uređajima, neophodno je, pored proširenja postojećih, osnovati nove škole i tečajeve.

8. Predviđenim mjerama za razvoj saobraćaja i rekonstrukcijama saobraćajnih sredstava poboljšava se ekonomsko i tehničko stanje transportnih kapaciteta i time treba da se stvore materijalni uvjeti za brži porast produktivnosti rada. Prosječna stopa porasta produktivnosti rada u saobraćaju u periodu 1957.—1961. godine predviđa se za 5,1%, u odnosu na postignutu stopu od 4,4% u periodu 1953.—1956. godine.

Glava XVI.

TRGOVINA, UGOSTITELJSTVO I TURIZAM

I. Trgovina

1. Porastom proizvodnje i osobne potrošnje znatno će se povećati robni promet u trgovini. Na toj osnovi predviđen je u narednom periodu porast robnog prometa u trgovini na malo oko 9%, a u trgovini na veliko oko 7% prosječno godišnje.

2. Porast robnog prometa nalaže da se brže nego dosad povećavaju investiciona ulaganja za razvoj modernih trgovinskih organizacija, koje će biti sposobne da obavljaju veći promet i snabdijevaju potrošače robom osobne potrošnje, reprodukcionim i drugim materijalima po najpovoljnijim uvjetima. S tim u vezi, bit će neophodno poduzeti i mjere za bolju organizaciju tržišta i trgovine. Naročito treba povećati ulaganja i poduzeti mjere za bolje snabdijevanje gradova i industrijskih centara poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima.

3. Da bi se osiguralo izvršenje postavljenih zadataka predviđeno je da će biti potrebno u toku petogodišnjeg perioda ulagati u osnovne fondove trgovine prosječno godišnje oko 21 milijardu dinara. Investiciona ulaganja treba usmjeriti prvenstveno na proširenje postojećih i izgradnju novih objekata za smještaj i čuvanje poljoprivrednih proizvoda, na povećanje kapaciteta sa potrebnom mehanizacijom za sitniju preradu poljoprivrednih proizvoda, na modernizaciju postojećih i izgradnju novih konzumno-prerađivačkih kapaciteta (pekara, mljekara, klaonica), kao i na izgradnju tržnica u gradovima i industrijskim centrima. Isto tako, treba ulagati odgovarajuća sredstva i za nabavu transportnih vozila i suvremene opreme za manipuliranje robom i kvalitetnije usluživanje potrošača. Mrežu prodavaonica treba modernizirati i proširivati, prije svega, u okviru izgradnje stambenih objekata i novih naselja.

II. Ugostiteljstvo i turizam

1. U narednom periodu ugostiteljstvo treba da poveća svoje kapacitete i poboljša kvalitet usluga u svrhu potpunijeg i boljeg zadovoljenja potreba potrošača. Naročito treba poduzimati mjere za brži razvoj ugostiteljske mreže za potrebe prehrane radnih ljudi, kao i za povećanje smještajnih kapaciteta koje zahtijeva turistički promet.

2. Turizam treba u narednim godinama brže razvijati da bi se proširili i poboljšali uvjeti za odmor radnih ljudi i omladine, i potpunije koristile mogućnosti koje postoje za povećanje inozemnog turističkog prometa. Društvena zajednica treba i ubuduće da pomaže posebnim materijalnim sredstvima izgradnju objekata za odmor radnika, službenika i omladine.

3. Za ostvarenje ovih zadataka treba povećati investiciona ulaganja u ugostiteljstvo i turizam. Predviđeno je da će biti potrebno da investicije u narednom periodu iznose prosječno oko 5—6 milijardi dinara godišnje. Investiciona sredstva treba usmjeravati na rješavanje osnovnih materijalnih problema ugostiteljstva i turizma: na povećanje kapaciteta za smještaj i prehranu, naročito u gradovima, industrijskim centrima i turističkim mjestima, na rekonstrukciju i moderniziranje postojećih objekata i na njihovo bolje tehničko opremanje, na rekonstrukciju postojećih i izgradnju novih osnovnih komunalnih objekata u turističkim centrima, kao i na nabavu vozila i sredstava za razonodu turista.

Glava XVII.

ZANATSTVO

1. Da bi se realizirala investiciona izgradnja, stvorili uvjeti za bolje korištenje povećanih industrijskih poljoprivrednih kapaciteta i povećale uslužne djelatnosti za potrebe stanovništva, predviđeno je da treba postići slijedeći obim proizvodnje i usluga u zanatstvu:

u milijardama dinara			
1956.	1961.	Bazni indeks 1961. : 56.	
176	252	143	

2. U svrhu ostvarenja predviđenog obima proizvodnje i usluga, treba povećati investiciona ulaganja i proširiti kapacitete zanatstva. Predviđeno je da je potrebno investirati u socijalističke privredne organizacije u zanatstvu oko 21,5 milijardi dinara. Investiciona ulaganja potrebno je usmjeravati na daljnji razvoj i unapređenje kapaciteta uslužnih zanatskih djelatnosti za potrebe osobne potrošnje. Potrebno je i intenzivnije razvijati zanatstvo svih struka građevinske, metaloprerađivačke i elektrotehničke grane, instalaterskih i mehaničarskih struka, kako bi se osiguralo povećanje zanatske proizvodnje i usluga za potrebe izgradnje i održavanja objekata društvenog standarda, za održavanje sve većeg broja strojeva i uređaja kako u svim privrednim oblastima tako i u domaćinstvu. Potrebno je dalje da zanatstvo svojim kapacitetima i uslugama prati ubrzani razvoj poljoprivredne proizvodnje. Potrebno je najvećim dijelom investicija osigurati nabavu opreme strojeva i uređaja, kao i mehaniziranog alata.

U narednom periodu treba organiziranije razvijati i proširivati proizvodnju domaće radinosti kvalitetnog stručnog ručnog rada. Pritom se treba orijentirati na korištenje lokalnih sirovinskih izvora.

3. Za osiguranje planiranog povećanja obima proizvodnje i usluga, potrebno je da se broj zaposlenog osoblja u socijalističkim privrednim organizacijama zanatstva poveća za 51%, a broj učenika za 69% u odnosu na 1956. godinu. Priliv novih učenika treba usmjeravati na uslužne zanate za potrebe osobne potrošnje, instalaterske, mehaničarske, monterske i građevinske zanate, a to osigurati razvijanjem stručnog školstva. Potrebno je omogućiti radnicima da stječu kvalifikacije i da ih poboljšavaju na tečajevima.

ČETVRTI DIO

OSTVARIVANJE PLANA

Glava XVIII.

JAČANJE SOCIJALISTIČKIH ODNOSA OSTVARENJEM PLANA

1. Neophodni preduvjet za uspješno ostvarenje ovog plana je dalje razvijanje socijalističkih društvenih odnosa, proširivanje i jačanje društvenog samoupravljanja privrednim organizacijama, komunama i ustanovama. Razvijanje inicijative radnih ljudi i njihovih organa društvenog upravljanja treba unapređivati jačanjem materijalne osnove društvenog upravljanja kao i njihovih prava i odgovornosti u raspolaganju fondovima koje ostvaruju svojom djelatnošću. Stoga je potrebno pri ostvarivanju ovog plana kreditnom politikom i drugim načinima raspolaganja općedruštvenim fondovima omogućiti da u ostvarivanju investicija, osobne potrošnje i društvenog standarda i u ostalim oblastima potrošnje neposredno učestvuju organi društvenog upravljanja privrednim organizacijama, komunama i ustanovama, čime će se podizati odgovornost radnih ljudi i njihovih organa za ostvarenje ovog plana.

2. U oblastima privrede u kojima prevladuju privatna sredstva za proizvodnju, kao što su poljoprivreda i zanatstvo, potrebno je, ne slabeći individualnu inicijativu proizvođača, ostvarenje ovog plana provoditi jačanjem socijalističkih društvenih odnosa, povećanjem i proširenjem davanja sredstava za proizvodnju u društvenom vlasništvu ovim oblastima preko zadružnih i drugih organizacija kojima upravljaju sami proizvođači. U tu svrhu treba naročito razvijati zadruge i dalje unapređivati proces široke kooperacije zadruga i drugih poljoprivrednih organizacija sa individualnim proizvođačima.

3. Da bi se ojačala inicijativa i odgovornost organa društvenog upravljanja u svrhu izvršavanja ovog plana, potrebno je da prava privrednih organizacija i komuna u upravljanju materijalnim sredstvima i fondovima budu utvrđena što stabilnije, kako bi se mogla razvijati njihova samostalnost i odgovornost.

Organi društvene zajednice, kao što su narodni odbori, komore, zadružne organizacije, stručna i druga udruženja proizvođača i sindikata, svojim utjecajem i izvršenjem svojih prava treba da aktivnost privrednih organizacija dovedu u sklad sa ostvarivanjem zadataka ovog plana.

4. Interes radnih ljudi za ostvarenje ovog plana treba poticati dosljednim primjenjivanjem socijalističkog principa nagrađivanja prema radu. U tu svrhu potrebno je osobne dohotke radnika najuže povezati sa uspjehom privrednih organizacija. Dosljedno primjenjivanje tog principa treba da bude značajan faktor poticanja na podizanje produktivnosti rada.

5. U ostvarivanju ovog plana privredne organizacije treba da zasnivaju međusobnu suradnju i udruživanje na poslovnoj osnovi u svrhu povećanja produktivnosti rada, tehničkog usavršavanja proizvodnje i daljeg razvijanja jedinstvenog tržišta. Pritom naročito treba poticati udruživanje radi zajedničkog jačanja ekonomske i tehničke baze pojedinih privrednih grana i oblasti.

Glava XIX.

PERSPEKTIVNI I TEKUĆI PLANOVI ZA PROVOĐENJE OVOG PLANA

1. Federacija, narodne republike i druge političkoteritorijalne jedinice dužne su putem svojih društvenih planova, zakona, odluka i drugih propisa kao i pri upravljanju društvenim fondovima i donošenju mjera na koje su ovlaštene ostvarivati prije svega osnovne ciljeve ovog plana: stabilan porast proizvodnje, brzo smanjivanje deficita u platnoj bilanci i porast osobne potrošnje i društvenog standarda.

Privredne organizacije dužne su, cjelokupnom svojom privrednom aktivnošću ostvarivati ciljeve i zadatke ovog plana i pridržavati se njegovih smjernica.

2. Federacija će u svrhu provođenja ovog plana donositi, pored zakona i drugih propisa, i godišnje društvene planove za svaku kalendarsku godinu.

3. Narodne republike, kotari i općine donosiće radi provođenja ovog plana, svojih perspektivnih planova i godišnjih planova federacije, svoje godišnje

društvene planove kojima će raspoređivati sredstva koja im pripadaju i osigurati ostvarenje smjernica i zadataka godišnjih društvenih planova federacije.

4. Privredne organizacije mogu donositi perspektivne planove svog razvoja.

Svoju privrednu djelatnost razvijaće privredne organizacije na osnovu svojih samostalnih godišnjih privrednih planova, koji su obavezni za organe privredne organizacije.

Poslovna udruženja, zajednice privrednih organizacija i zadružni savezi dužni su, uz suglasnost udruženih privrednih organizacija, donositi perspektivne planove, kao i godišnje planove svoje djelatnosti.

Komore, privredna udruženja i druge samoupravne organizacije proizvođača pomagat će privrednim organizacijama u donošenju njihovih planova ukazujući im naročito na ciljeve i zadatke ovog plana, kao i na mogućnosti njegovog ostvarenja.

5. Tekući planovi narodnih republika, kotara i općina moraju biti u skladu sa ovim planom i godišnjim planovima federacije.

6. Savezno izvršno vijeće redovno će obavještavati Saveznu narodnu skupštinu o ostvarivanju ovog plana i godišnjih društvenih planova i o mjerama koje poduzima, kao i predlagati donošenje zakona i drugih mjera za njihovo ostvarenje.

Glava XX.

1. Elaborat Saveznog zavoda za privredno planiranje o planu privrednog razvoja od 1957.—1961. godine koji sadrži razrađene ciljeve i zadatke ovog plana čini prilog ovog plana.

2. Ovaj plan stupa na snagu danom njegovog objavljenja u »Službenom listu FNRJ«, s tim da se privredni odnosi i rezultati ostvareni na osnovu Saveznog društvenog plana za 1957. godinu smatraju ostvarenjem ovog plana.

663.

U K A Z

O PROGLAŠENJU ZAKONA O RADNIM ODNOSIMA

Na osnovu člana 71. točka 2. Ustavnog zakona o osnovama društvenog i političkog uređenja Federativne Narodne Republike Jugoslavije i saveznim organima vlasti, proglašava se Zakon o radnim odnosima, koji je usvojila Savezna narodna skupština na sjednici Saveznog vijeća od 10. prosinca 1957. i na sjednici Vijeća proizvođača od 10. prosinca 1957.

PR br. 23
Beograd, 12. prosinca 1957.

Predsjednik Republike,
Josip Broz-Tito, v. r.

Predsjednik
Savezne narodne skupštine,
Petar Stambolić, v. r.

Z A K O N

O RADNIM ODNOSIMA

DIO PRVI

OPĆE ODREDBE O RADNIM ODNOSIMA

Glava I.

OSNOVNE ODREDBE

1. Načela o radnim odnosima

Član 1.

Radni odnosi u Federativnoj Narodnoj Republici Jugoslaviji proistječu iz slobodnog rada i uspostavljaju se u privrednim organizacijama sa sredstvima u društvenom vlasništvu, kao i u državnim organima i drugim javnim službama, samostalnim ustanovama, zadružnim i društvenim organizacijama.

Radni odnosi mogu se zasnivati i sa pojedincima u zakonom određenim granicama korištenja sredstava za rad i proizvodnju u osobnom vlasništvu, kao i u službama privatnopravnih osoba.

Član 2.

Radi ostvarivanja ustavnog prava na rad i razvijanja radnih sposobnosti građana, kao i radi omogućavanja građanima da na osnovu rada stječu sredstva za život i razvitak svoj i svoje porodice, pravno se regulira položaj, prava i zaštita građana u radnom odnosu.

Član 3.

Sadržaj radnog odnosa čine uzajamna prava i dužnosti između radnika i organizacije.

Prava i dužnosti iz radnog odnosa, utvrđena ovim zakonom i drugim propisima, odnose se na radnike koji osobno i stalno vrše rad kao svoje redovno i glavno zanimanje, na određenom radnom mjestu (poslu) u organizaciji, u redovnom radnom vremenu, sa pravom na osobni dohodak odnosno plaću prema uloženom radu (redovni odnosno stalni radni odnos).

Osobe koje privremeno ili povremeno, odnosno dopunski ili honorarno vrše u organizaciji kakav određeni posao uz nagradu (privremen radni odnos), imaju iz radnog odnosa samo ona prava koja su im priznata ovim zakonom i drugim propisima.

Član 4.

U privrednim organizacijama sa sredstvima u društvenom vlasništvu, radnici stječu na osnovu svog radnog odnosa u privrednoj organizaciji, pravo upravljanja odnosnom privrednom organizacijom.

U samostalnim ustanovama radnici na osnovu svog radnog odnosa sa ustanovom, imaju pravo da, u okvirima određenim zakonom, učestvuju u organima društvenog upravljanja.

Član 5.

Građanima je osigurano pravo na rad.

Radnicima se osigurava sloboda izbora zaposlenja, radnog mjesta i kretanja u radnom odnosu.

Radnici koji su privremeno izvan radnog odnosa uživaju materijalno obezbjeđenje, pod uvjetima određenim zakonom i propisima donesenim na osnovu zakona.

Član 6.

Radnik zasniva radni odnos dobrovoljno.

Radni odnos može prestati samo na način i pod uvjetima koji su predviđeni zakonom.